

De Cyphotilapia

© L. de Nijs 2006

Inleiding

Als men op het internet de naam *Frontosa* ingeeft in een zoekmachine, komt u veel informatie tegen. Meestal beperkt zich dit tot een kleine bron van informatie. Wat u zult vinden, is dat dit een vis is die een forse maat kan behalen en dus een groot aquarium nodig heeft. Ook zult u lezen dat deze vissen in het *Tanganyika meer* leven en dus een inrichting vereisen van zand en stenen.

In dit artikel wil ik proberen om de wat minder besproken onderwerpen aan te kaarten en hier wat dieper op in te gaan. Ik zal wat meer over de naam vertellen, de varianten de voortplanting en het geslachtsonderscheid, maar ook zal ik de juiste voeding en de leefomgeving behandelen.

De naam

De *Cyphotilapia* viert dit jaar (2006) zijn 100ste verjaardag. De *Cyphotilapia* is een oude bekende. De Belg *Georg Albert Boulenger* (1858-1937) was de eerste die deze vis in 1906 omschreef. *Boulenger* gaf hem in die tijd de naam *Paratilapa Frontosa*. In 1915 kreeg hij de naam *Pelmatochromis frontosus*. Deze naam behield hij tot *Regan* in 1920 de systematiek van de vissen opnieuw indeelde. Door hem kreeg de vis zijn huidige officiële naam *Cyphotilapia*.

In het jaar 2003 is er een nieuwe soort *Cyphotilapia* bijgekomen, genaamd *Cyphotilapia Gibberosa*. Deze naam kreeg hij van de Japanse ichtyologen *Takahashi en Nakaya*. De *Gibberosa* is niet een nieuw ontdekte soort maar 1 die al langere tijd bekend is. De *Gibberosa*, beperkt zich tot de zuidelijke helft van het meer en heeft een aantal uiterlijke verschillen ten opzichte van de *Frontosa*. Onder meer uit dit zich in een hoger lichaam, zes strepen in plaats van zeven, een andere vorm en grootte van de bult op het hoofd, minder tanden in de bovenste kaak, drie schaalrijen tussen de hogere en lagere zijlijnen op het centrum van lichaam in plaats van twee, en een aantal verschillen ten opzichte van de vinnen.

Het begrip *Frontosa* heeft zich in de loop van de jaren gevestigd, omdat deze tot een aantal jaren geleden monotypisch was, dus de enige in zijn soort. De enige variant die zich nog *Frontosa* mag noemen is degene die *Boulenger* als eerste beschreven had. Dit is de variant die uit *Kigoma* afkomstig is, beter bekend als de *7 stripe*.

Er zijn nu dus een aantal varianten die noch onder *Frontosa*, noch onder *Gibberosa* vallen. Naar waarschijnlijkheid zullen deze noordelijke varianten geïdentificeerd worden onder een nieuwe naam.

Voorlopig zijn de soorten ingedeeld zoals ze hieronder staan.

Indeling

Let op!

Cyphotilapia Frontosa en *Cyphotilapia Gibberosa* zijn momenteel de enige erkende wetenschappelijke classificaties.

De variant Burundi valt noch onder *Frontosa*, noch onder *Gibberosa*

Variant: Burundi (in de toekomst, zal deze variant misschien geïdentificeerd worden in een nieuwe soort.)

Verzamelpunten: Bulu point, Burundi, Karilani, Kavala en het Noorden van Zaïre.

Cyphotilapia Frontosa

Variant: Kigoma / 7 Stripe (Deze variant is nog de enige variant die als *Frontosa* worden mag geclassificeerd)

verzamelpunt: Bangwe, Boulomboro en Kigoma.

Cyphotilapia Gibberosa

Variant: Tanzania of Zuidelijk Tanzania

verzamelpunt: Fulwe Rocks (Fulwe), Ikola, Kantalamba, Kasanga, Kipili, Mabilibili, Mpimbwe, Molwe, Samazi/Bismark, Sibwesa en Tanzanite.

Variant: Zambia

verzamelpunt: Isanga, Chaitika, Nangu en Sumbu

Variant: Zaire (de Kongo, DR.) of Zuidelijk Zaire (de Kongo, DR.)

Verzamelpunt: Kalumba (Verzameld in Lupota), Kapampa, kitumba, Moba (Verzameld bij M'Toto), Moliro en Tembwe.

Varianten

Alnaargelang de herkomst van de dieren, zijn er duidelijk verschillen in het kleurenpatroon merkbaar, de vissen die in het zuiden van het meer leven vertonen een prachtige blauwe kleur terwijl de vissen uit het noorden van het *Tanganyika meer* zwart wit kleuren. Het meest opmerkelijke verschil vertoont de *Kigoma"-variant*. Deze heeft op het lichaam zeven dwarsbanden en de band op de kop verbreedt zich onderaan over het kieuwdeksel. De andere varianten hebben slechts zes brede dwarsbanden op het lichaam.

Ook is tussen noord en zuid een duidelijk verschil in het masker te herkennen. Bij de noordelijk varianten is er een streep te zien over het hoofd te zien en bij de zuidelijke varianten kan men een soort van driehoek herkennen die van boven af het hoofd doorloopt tot tussen de ogen.

Men kan dus vaststellen dat er een duidelijk verschil is tussen de noordelijk en zuidelijk varianten, maar het wordt een stuk lastiger om de varianten uit nabij gelegen gebieden te onderscheiden.

Niet alle variaties doen hun naam eer aan. Zeer grote bulten kunnen vooral de mannelijk dieren uit het vangstgebied van de *Burundi* hebben. Deze kunnen zich extreem ontwikkelen, toch moet er voor gewaarschuwd worden daaruit niet de conclusie te trekken dat alle mannelijke *Cyphotilapia's* grote bulten hebben en vrouwen kleinere.

Geslacht

Het is zeer zeker niet gemakkelijk om het geslacht van deze vissen vast te stellen, maar men kan door op het gedrag af te gaan een indruk krijgen van de verhoudingen.

Wanneer een groep *Cyphotilapia's* uit dezelfde leeftijdscategorie samen is opgegroeid in een groep van zes of meer, kan men er van uit gaan dat de grootste vis een man is. De mannen groeien over het algemeen sneller en bereiken een grotere afmeting dan de vrouwen. Een man zal agressief moeten vechten om de "koning" van de harem (alfa man) te worden. De grootste vis is vaak sterker en dominanter en daarom kan er vaak vanuit worden gegaan dat deze een man is.

De bult op het voorhoofd kan ook een manier zijn om het geslacht te bepalen, maar dit is geen zekerheid. Er zijn vrouwen gezien waarvan velen zullen zweren dat het mannen zijn. Maar dit was zeker niet het geval. Er zijn ook mannen bekend die bijna geen bult vertonen, aangezien deze ondergeschikt zijn is. De bult is dus geen zekere indicator voor het geslacht.

Nog een manier om het geslacht te bepalen is door te kijken naar het geslachtsorgaan. Deze procedure is de betrouwbaarste methode om het geslacht bij *Cyphotilapia's* te bepalen, (met wat oefening). Een *Cyphotilapia* die reeds kuit heeft geschoten is ook gemakkelijker te herkennen aangezien het schijnt dat wanneer een wijfje eieren heeft gehad wordt haar legbuis groter is.

In de afbeeldingen hieronder kunnen we het verschil tussen een mannelijke en vrouwelijke *Cyphotilapia* zien. Op beide afbeeldingen zijn bij de vissen 2 gaten te zien. Het gat aan de bovenkant is de anus. Het gat naar de onderkant, dichtbij de aarsvin, is het geslachtsorgaan. U zult opmerken dat het vrouwelijke geslachtsorgaan meer rond is en het mannelijke orgaan meer driehoekig is.

vrouw

Man

Voortplanting

Een man op drie a vier vrouwen, dit is de aanbeveling voor de samenstelling voor de groep *Cyphotilapia's* in het aquarium. Aangezien het geslacht op jonge leeftijd er moeilijk te herkennen is, is het het beste een grote jonge groep *Cyphotilapia's* aan te schaffen en deze in de loop van de tijd gaan sorteren op mannen en vrouwen. U kunt het teveel van mannen dan verwijderen uit de groep en zo de ideale samenstelling creëren, wanneer uw vissen op de leeftijd zijn gekomen om zich te gaan voortplanten.

Als het vrouwtje zich bereid toont komt de bals langzaam op gang. Bij dit gebeuren vertoont de man geen grote spectaculaire show zoals bij andere soorten het geval kan zijn, alleen de blauwkleuring verandert zich tijdens de bals, het vrouwtje kan bij de bals verbleken. Net als in andere situaties is bij de balts het gedrag van de *Cyphotilapia's* erg rustig. Het afzettingsgedrag verschilt echter van het gebruikelijke patroon. Het mannetje neemt het initiatief en zwemt voorop, naar de afzetplaats toe. Daar aangekomen vertraagt hij en terwijl hij met zijn genitaliën over de bodembedekking glijdt, stort hij zijn sperma op deze plaats. Het wijfje volgt hem op de voet en wanneer het mannetje van de broedplaats weg zwemt, zet ze één tot drie eieren op deze plaats af. Vervolgens zwemt ze eventjes achterwaarts keert verticaal en neemt dan de (bevruchte) eieren in de muil. Het totale aantal eieren per broedsel schommelt tussen een tiental tot ruim vijftig. De *Cyphotilapia* is dus een officiële muilbroeder. Wanneer de jongen vier tot vijf weken later voor het eerst worden vrijgelaten zijn ze ongeveer 20 millimeter lang.

Jonge vrouwtjes eten hun eerste kroost vaak op. Het staat bekend dat de *Cyphotilapia Burundi* makkelijker te kweken is dan de variant *Cyphotilapia Zaire*.

Op het tijdstip dat de jongen vissen uit de muil van de moeder komen zijn ze al tamelijk groot en redelijk zelfstandig. Dit maakt het kweken makkelijker. Jonge *Cyphotilapia*'s eten dan ook vaak probleemloos het voor hun geschikte voer.

Voer

Wanneer men de vissen wil gaan voeren, moet men in gedachte houden dat de *Cyphotilapia* op grote dieptes kan leven en dus nooit voedsel van de oppervlakte zal eten. Hier zal men dus bij het voeren in het aquarium ook rekening mee moeten houden: drijvend voer is niet geschikt voor deze vissen.

De *Cyphotilapia* is in de natuur een roofvis die vissen eet en zal ook in het aquarium een vis als voedsel op prijs stellen. Het beste kan men vissen voeren uit eigen kweek in verband met ziektes en dergelijke. Wat men nog meer levend kan voeren zijn bijvoorbeeld witte en zwarte muggenlarven.

Diepvries mogelijkheden zijn er ook, hierbij kan men denken aan krill, mysis, witte en zwarte muggenlarve en garnalen, garnalenmix, mosselen, en spiering. Deze laatste vijf kunt u natuurlijk ook vers voeren samen met bijvoorbeeld koolvisfilet en kabeljauw.

Er is natuurlijk ook nog de optie voor droogvoer, maar houd men er rekening mee dat dit beter geen drijvend voer mag zijn.

Als voerpatroon kan men het beste een maal in de drie dagen toepassen. Jongere dieren kan men vaker voeren, maar naarmate de dieren ouder worden kan men beter afbouwen aangezien dit meer natuurgetrouw is. Zorg wel dat de vissen de voedingstoffen binnen krijgen die ze nodig hebben.

Het beste is zo variërend mogelijk te voeren.

Leefomgeving

Interessant is de leefomgeving die de *Cyphotilapia* in de natuur opgezocht heeft. Het is een bewoner van de rotsformaties. Minder bekend is dat volwassen *Cyphotilapia*'s in dieptes van 40 tot 60 meter kunnen leven, over het algemeen leven alleen jongere vissen in de ondiepere wateren.

De voorliefde van volwassen *Cyphotilapia*'s voor deze dieptes is een probleem voor de duikers die deze vissen vangen. Dit in verband met de energie en tijd die er verbruikt wordt om de vissen naar boven te halen. Bovendien komt nog het probleem van decompressie erbij. Vissen die op deze dieptes gevangen worden moeten zeer langzaam naar de oppervlakte gebracht worden. Net als duikers moeten ook de vissen een decompressietijd doorgaan, het lichaam moet zich aanpassen aan de veel geringere druk aan het wateroppervlak. Zou men de vis te snel naar boven brengen betekend dit een zekere dood.

De vissen zullen in etappes naar boven gebracht worden, deze decompressie kan meerder dagen duren Dit langdurige proces verklaard de hoge prijs die voor deze in het wild gevangen vissen betaald moet worden.

Momenteel is de variant *Zaire Moba* de variant die op de grootste dieptes wordt aangetroffen.

Nawoord

Dit artikel is lang geworden. En misschien zelfs nog wel te kort. Er valt zo veel te vertellen over deze geweldige mooie en fascinerende vissen. Onthoud dat bij een goede verzorging deze vissen een leeftijd kunnen behalen van 15 tot 20 jaar.

Nog meer informatie over de *Cyphotilapia* kunt u vinden op [mijn site](#).

Verantwoording

Dit artikel is geschreven d.m.v. het bundelen van eigen ervaringen en bronnen van het internet.